

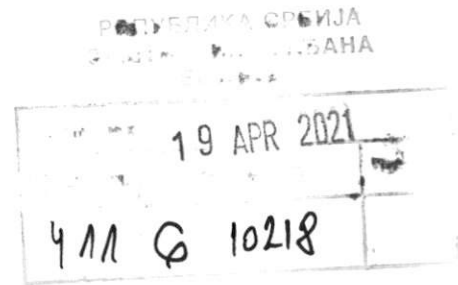

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство правде
Управа за извршење кривичних
санкција
ОКРУЖНИ ЗАТВОР НОВИ САД

Бр: 24-423/2021-06
Датум: 15.04.2021. год.

ТЗ

К. 3.5.21

Морис
Анојич

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИКУ ГРАЂАНА
411-6/21
Београд

Веза : Ваш допис дел број. 4270, од 18.02.2021. године

Предмет : Поступање по упућеним препорукама „Националног механизма за превенцију тортуре“, приликом мониторинга установа у којима се налазе лица лишена слободе и мониторинга установа за Извршење кривичних санкција, ради поступања по препорукама из Извештаја о посети Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (СРТ) Републици Србији из 2017. године

Поштовани,

Обавештавамо вас да смо поступили по наложеним мерама, о чему Вас овом приликом информишемо, презентовањем измена у раду свих служби Окружног затвора у Новом Саду.

Члановима мониторинг тима пружене су тражене информације, омогућен је обилазак просторија, увид у затражену релевантну документацију, као и ненадзирани разговори са притвореним лицима. У уводном разговору са Замеником управника, представљени су чланови тима и циљ посете. Према извештају НПМ:

„Професионално поступање руководства и службеника завода током посете НПМ, представља пример добре праксе у поступању, у складу са законом предвиђеном обавезом сарадње органа са НПМ.“

Служба за обезбеђење

ОЗ Нови Сад предузеће мере да се у одељењу притвора одржавају адекватни хигијенски услови смештаја. Између осталог, потребно је да се избаце из употребе дотрајали душеци и обезбеде одговарајући, да се изврши замена дотрајалих санитарних уређаја у тоалетима, као и да се спроведе дезинсекција притворске јединице.

НПМ је похвалио напоре и активности које затвор предузима да се материјални услови унапреде. Извршено је хигијенско кречење свих просторија у одељењу притвора и ходника, замењена је расвета и обезбеђени вентилатори и клима уређаји., замењен је део намештаја.

До сада је у притворској јединици Окружног затвора у Новом Саду замењено 36 душека, а у току је набавка и нове количине.

Наиме, 23.03.2021. године, званично смо се обратили Казнено-поправном заводу у Нишу, како би нам у оквиру властите интерне производње израдили нове душеке (коцке), у укупној количини од 30 комада. Упоредо са тим, установа покушава обнављање душека и другим алтернативним решењима, од институција која су их претходно користиле за смештај. Врши се замена дотрајалих санитарних уређаја у тоалетима, а дезинсекција и дератизација се у установи спроводи редовно- па тако и у притворској јединици.

Проблем стеница, присутан је у свим установама за извршење кривичних санкција. Ово представља глобални проблем, мада се континуирано предузимају све хигијенске и здравствене и превентивне мере. Наиме, искорењивање се одвија споро и не даје дугорочне резултате. Лица која су у систему извршења често долазе из маргинализованих категорија становништва, немају развијене хигијенске навике и често и сами буду преносиоци.

Сем тога, преласком из других установа, од којих свака има ову ситуацију, проблем се само умножава- поготово ако у срединама из којих долазе постоје фарме или пољопривредна добра.

Проблем додатно усложњава пребукираност смештајних капацитета, јер пренасељеност у оваквим околностима превазилази капацитете и особља и доступних објеката, те се константно улажу додатни напори у правцу унапређења смештајних и хигијенских услова.

Капацитет притворске јединице је 146 лица, а у тренутку обиласка од стране НПМ-а било их је 238, о чему су, и до сада, благовремено извештавани и надлежни судови.

У протеклом периоду, Окружни затвор у Новом Саду је уз подршку и сарадњу са Министарством правде и Управом за извршење кривичних санкција, обезбедио средства за израду пројектне документације за нову притворску јединицу, већих капацитета, за коју је планирано да одговара свим прописаним стандардима. У процедури је и повраћај земљишта реституцијом – на простору планираном за изградњу нове притворске јединице.

Ово би био један од безбедносно најзначајних пројеката, како за локалну заједницу, тако и за ширу територију са које се лица упућују у нашу установу.

Изградњом нове притворске јединице, сви наведени проблеми били би отклоњени.

„ Уважавајући став СРТ да пракса ношења гумених палица тако да затвореници могу да их виде, не иде у прилог развоја добрих односа између запослених и затвореника и истовремено разумевајући ситуацију са бројем и структуром лица лишених слободе, као и са недовољним бројем припадника Службе за обезбеђење, каква је ситуација у ОЗ Нови Сад, НПМ би желео да добије више Информација од Управе за извршење кривичних санкција о разлозима за промену изгледа униформе, тако да сада гумене палице када се носе – не могу да буду невидљиве, као и став Управе о потреби за ношењем гумених палица и начину ношења у постојећим, горе прописаним околностима“

Правилник о униформи, ознакама, наоружању, специјалним возилима и другој опреми у Служби за обезбеђење у Управи за извршење кривичних санкција, „Сл.гласник РС“, бр. 29 /2016, 74 / 2016, 3 /2017, 89 /2017 и 7/ 2019 , у чл. 6 и чл.8, предвиђа и да су „ панталоне израђене од прикладног материјала и имају цепове који својом формом и израдом одговарају потребама Службе. Рок трајања је 24 месеца “.

Прописани делови униформе, па тако и панталоне, достављени су установама од стране Управе за извршење кривичних санкција , а обавеза запосленог је да буде одевен на прописан начин. У овој области импровизација и индивидуалан приступ према одређеним деловима униформе се искључују. Припадници Службе за обезбеђење у оквиру система за Извршење кривичних санкција - одевени су једнообразно на територији целе Републике Србије.

Сама чињеница да је палица видљива голим оком не представља репресивну претњу по лица која поштују Правила Кућног реда и коректно се владају и понашају. У пребукираним установама, које су одавно премашиле своје смештајне капацитете , а код којих се периодично јавља проблем дефицита припадника Службе за обезбеђење – оне представљају неминовност.

Велики број лица лишених слободе су у апстиненцијалној кризи и дугогодишњи су зависници од психоактивних супстанци, висок је проценат и психијатријских пацијената , а периодично борава и заражена лица (нпр. носиоци вируса ХИВ-а). Ношење гумене палице помаже одржавању реда и безбедности и својеврстан је вид заштите и припадника Службе за обезбеђење и лица лишених слободе чије понашање одговара законски прописаним нормама - јер врло често имају контакте са лицима чије су реакције непредвидиве. Чињеница је да гумена палица не може допринети, нити нашkodити стварању „ добрих односа запослених и лица лишених слободе “.

Наиме, релације лица лишених слободе и службених лица су засноване на узајамном поштовању и човечном поступању , што нам је и императив у раду. Сваки други вид пермисивнијих односа између ове две категорије - могао би обесмислити основне постулате начина извршења кривичних санкција и деловати контрапродуктивно.

Обука и упошљавање

„ОЗ Нови Сад предузеће мере ради упошљавања и организовања других сврсисходних активности за заинтересоване притворнике, у складу са законом и важећим стандардима.“

ОЗ Нови Сад је једна од установа у систему Извршења кривичних санкција, у којој је притвореним лицима омогућено да се радно ангажују, што и даље представа куриозитет. У претходној години, извршено је хигијенско кречење свих притворских просторија, замењена је расвета и вентилација, промењен је део намештаја. Притворена лица су се активно укључила у овај процес рада, уз претходну сагласност поступајућег судије, за чега су остварила и новчану накнаду.

„ НПМ похваљује чињеницу да су током 2020. године притворена лица била укључена у хигијенско кречење одељења притвора , односно да су у том смислу били радно ангажовани и да им је исплаћена накнада за рад“

Сем тога, ангажовани су приликом одржавања заједничких просторија, приликом поделе књига из притворске библиотеке, приликом поделе хране, помажу приликом подела пакета и и поште, доступна су им аудиовизуелна средства (телевизор и радио апарат), дневна и недељна штампа, библиотека, спортске активности, одлазак у затворску цркву ...

Констатовано је да се на шеталиштима налазе једноставне справе за физичке вежбе. Справе само визуелно делују једноставно, али су мултифункционалне, безбедне и прегледане од стране овлашћених органа и у потпуности одговарају притвореним лицима која се активно укључују у бављење физичким активностима.

Од стране лиценцираних персоналних тренера, оцењено је да ове справе за вежбање активирају све групе мишића и да приликом бављења спорта визуелни моменат справа на којима се вежба – ни у ком случају није индикатор успешности вежбања. И врхунски спортисти наше земље су завидне светске рекорде и постигнућа често остваривали вежбајући на справама које нису представљале последње технолошко достигнуће - али су постигнути резултати често демантовали ову чињеницу.

Приликом изградње нове притворске јединице, спортске активности заузеће значајно место и приликом пројектовања и опремања , када очекујемо и да ће естетски критеријуми бити задовољени- а справе модерније и функционалније од постојећих.

„ НПМ похваљује праксу упошљавања осуђених лица из затвореног одељења и охрабрује Завод да и убудуће то чини-имајући у виду да њима највише недостају сврсисходне активности у континуитету.“

Осуђена лица у затвореном одељењу, радно су ангажована су на одржавању затворских просторија, у процесу производње хране за потребе установе (радно место : помоћни радник у кухињи) и на производњи папирне галантерије, као и на мануелној сепарацији бакра. У догледно време, очекује се проширење обима и врсте послова, што ће се свакако позитивно одразити на квалитет живота и рада у установи, као и на целокупно третманско поступање.

Служба за здравствену заштиту

„НМП би желео да од Окружног затвора у Новом Саду и Управе за извршење кривичних санкција добије више информација о радном ангажовању недостајућег средњег медицинског кадра у ОЗ Нови Сад“.

Рад медицинских техничара је организован у две смене, пре подне од 07-15 часова и поподне- од 14-22 сата. Викендом и празницима , рад се одвија од 07- 19 часова. Проблем који се јављао током коришћења годишњих одмора запослених, као и њихових непланираних одсустава, решен је на начин да су протеклих месеци у радни однос примљена 2 (два) медицинска техничара, а у процедури је расписивање конкурса за још два запослена на истим пословима.

„ Имајући у виду чињеницу да је на дан посете у одељењу притвора боравило 238 лица, а да је капацитет 146, да је НПМ уочио да су се поједина лица у притвору налазила у дужем временском периоду (и годину дана) , као и да се на дан посете у притвору налазила и жена у деветом месецу трудноће и којој је недавно продужен притвор, НПМ сматра да би Виши суд у Новом Саду и основни судови на подручју за које је овај суд основан- требало да имају ове чињенице у виду приликом одређивања мере притвора , да предузму активности да се притвор одређује само ако се иста сврха не може остварити другом мером, као и да поступају са са нарочитом хитношћу ако се лице налази у притвору. Из наведеног разлога, НПМ доставља овај извештај и Вишем суду у Новом Саду .

Окружни затвор у Новом Саду је сагласан са Вашим запажањем, а наведена тематика која се тиче пребукираности смештајних капацитета (јер домен судских одлука и начин на који одређују притвор не можемо доводити у питање -услед независности рада суда) више пута је била предмет разговора руководства установе и поступајућих судија.

Стога, похваљујемо Ваше запажање и иницијативу упућену према надлежним судовима и надамо се позитивном епилогу Ваше препоруке.

У сарадњи са председником Основног суда у Новом Саду и Клиником за гинекологију и акушерство у Новом Саду, трудница која се налазила у притворској јединици наше установе , успешно је порођена. Сарадњом са надлежним институцијама, новорођенче је (као и претходних седморо деце ове породиље, за које није било заинтересованих сродника)) дато усвојитељској породици, а породиља је премештена у Специјалну затворску болницу- где се и актуелно налази.

„У ОЗ Нови Сад , први лекарски преглед лица лишених слободe ће се обављати најкасније у року од 24 часа од пријема у Завод и увек ће обухватати визуелни преглед комплетног тела лица“

Препорука се поштује у потпуности, а прегледи се обављају у складу са чл. 12 Правилника о притвору. Реорганизован је рад службе, на начин да лекари запослени у установи , по потреби на рад долазе и викендом и празничним данима. Том приликом обавља се и комплетан визуелни преглед сваког новопримљеног лица.

„ НМП би желео да добије више информација од Управе за извршење кривичних санкција о почетку употребе образаца за сачињавање лекрских извештаја након првог прегледа на пријему и за регистровање повреда“

Од стране Управе за извршење кривичних санкција, достављени су стандардизовани обрасци за регистровање повреда и мера принуде , заједно са шемом тела, у којима се као и до сада прати процедура за новодошла лица, опис повреда и закључак о повезаности навода и објективног налаза лекара. Досадашња пракса је да се о наведеним догађајима извештај лекара са свим осталим службеним списима прослеђује надлежним правосудним органима – а та пракса биће настављена и у наредном периоду.

„ ОЗ Нови Сад ће предузети мере да припадници Службе за обезбеђење и друго немедицинско особље , присуствују лекарским прегледима лица лишених слободe искључиво и на захтев лекара , да се њихово присуство и разлози за то евидентирају, а да припадници Службе за обезбеђење имају могућност да и обавезу да лекару укажу на евентуалне безбедносне ризике које би требало да има у виду приликом доношења одлуке о њиховом присуству лекарском прегледу“

Припадници Службе за обезбеђење лекарском прегледу присуствују једино по захтеву лекара, о чему се води евиденција, а запосленима у Служби за здравствену заштиту –припадници Службе за обезбеђење благовремено указују на потенцијалне безбедносне ризике, до којих би могло доћи у контакту са појединим лицима лишеним слободe.

Служба за третман

Рад Службе за третман спроводи се над осуђеним и прекршајно кажњеним лицима. Сем тога, контакте са притвореним лицима одобрава само поступајући судија. Сходно томе, од стране НПМ нема наложених мера, али се у претходно достављеном извештају констатује препорука Влади Републике Србије да се ***„свим малолетним притвореним лицима понуде образовне и рекреативне активности, узимајући у обзир специфиче потребе њихове старосне групе,а да физичко васпитање треба да чини већи део тог програма“***.

Реч је о глобалном приступу, који не може бити решен спорадично и на нивоу појединих установа, него искључиво на нивоу Министарства правде и Управе за извршење кривичних санкција. Ипак, из извештаја НПМ јасно произилази да малолетници до сада нису исказивали потребу за укључивањем у образовне процесе, а док је рекреативно бављење спортом и боравак на свежем ваздуху – редован део режима дневних активности. Такође, констатовано је и да би Служба за третман, уз претходну сагласност малолетничког судије, била у могућности да реализује основно и функционално описмењавање, као и пружање помоћи у савладавању актуелног школског градива.

У Служби за третман Окружног затвора у Новом Саду запослено је 4 (четири психолога), који као и остали запослени имају довољно интелектуалних, вољних и радних потенцијала да се укључе у рад са овом категоријом лица- у складу са одлуком поступајућег судије-као што је и до сада био случај приликом интервенција у кризним ситуацијама, или када је од стране службених лица и самог малолетника- препозната неопходност психолошког саветовања.

Током разговора са представницима НПМ један од малолетних лица је похвалио рад психолога који му је био доступан, као и сарадњу са здравственим особљем, наводећи да није заинтересован за укључивање у образовне процесе, јер „није психички способан да се посвети учењу и тешко прихвата чињеницу да се актуелно налази у притвору“.

Рад психолога Окружног затвора односи се и на популацију одраслих притворених лица, а посебно осетљиву категорију у овој области представљају жене. Оне су у разговору са НПМ такође потврдиле да имају редован приступ психологу и похвалиле су начин на који им се, а уз сагласност поступајућег судије, пружа психолошка подршка.

Оно што разликује рад у нашој установи од других притворских јединица је и могућност структурирања времена и планирани режим дневних активности. Притворенице су ангажоване на уређењу ентеријера и екстеријера у коме бораве, а посебан вид окупационе терапије представља и могућност бављења хортикултуром. Омогућен им је приступ затворској цркви, сходно властитим афинитетима на располагању им је и богат библиотечки фонд притворске јединице, у могућности су да прате радио и телевизијски програм и на располагању су им дневна и недељна штампа, као и могућност за кретивно испољавање талената које поседују...

Налаз НПМ је „у *Тематском извештају који је посвећен праћењу поступања према зависницима од психоактивних супстанци*, похвалио индивидуални рад који се спроводи у ОЗ Нови Сад, као пример добре праксе и охрабрио Завод да настави са активностима које предузима у погледу поступању према овој категорији лица. Служба за третман спроводи програме превенције који се односе на едукацију осуђених лица и подизање свести о штетним последицама злоупотреба дрога. Осуђени који приступа индивидуалном програму, обавезује се да ће активностима програма активно и учествовати и доприносити личној промени, да ће се придржавати савета лекара и редовно узимати терапију, а групни рад са зависницима подразумева заједничке едукативне радионице, предавања, као и вежбе и задатке.“

Служба за опште послове

„ НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије информације да ли су разматране промене у начину на који се попуњавају упражњена радна места у Служби за обезбеђење и другим службама у заводима за извршење кривичних санкција“

Доскорашња забрана запошљавања, одређени проток времена од доношење одлуке, спровођења конкурса до коначног пријема у Службу и каснијег полагања стручног испита – а који може трајати и дуже од годину дана , представљали су дугорочни проблем. Поједини заослени у том периоду одлазе у старосну пензију, или им престаје радни однос из других разлога. Тако да , ново запошљавање није доводило до повећања броја запослених, већ практично до одржавања постојећег стања. Овом податку треба додати и чињеницу да је одређени број запослених био у статусу „ на одређено време“ и дуже од деценије.

Сарадњом руководства Окружног затвора у Новом Саду са Управом за извршење кривичних санкција и Министарством правде –овај проблем је отклоњен.

Наиме, у периоду од 13.11.2020. године-до 26.03.2021. године, по основу јавног конкурса, у радни однос примљено је 30 запослених.

Примљено је 11 припадника Службе за обезбеђење (двојица дугогодишњих радника су преведена у статус на „неодређено време“, а примљено је и 11 приправника који су почели са радом у нашој установи, након свих унапред утврђених процедура)

У Служби за Обуку и упошљавање примљено је четворо запослених, У Службу за здравствену заштиту примљено је 6 запослених (и очекује се пријем још два медицинска техничара), док је у Служби за третман примљено четворо запослених. Мада је највећи број запослених у поменутиим цивилним службама већ био упуслен у статусу на „ одређено време“- овим је отклоњена дугогодишња неизвесност, омогућено је оцењивање и напредовање у раду по основу платних разреда, запосленима је омогућено да конкурсима за доделу станова безбедносним службама реше круцијелна егзистенцијална питања- а све заједно позитивно се одражава на свеукупну радну атмосферу у установи.

С поштовањем,

ЗАМЕНИК УПРАВНИКА
БРАНИСЛАВ БУРЂЕВ